

forma rei generabilis cujuscunque speciei, potest introduci in quaecumque partem hujus materiæ, si commode disponatur; ergo signum est materiam hanc secundum se esse unam, et ejusdem rationis, et sufficientem in suo genere ad causandos omnes effectus qui in his rebus possunt materialiter causari, si aliæ causæ in aliis generibus necessariæ applicentur seu concurrant.

9. *Objectioni satisfi.*—Solum potest objici, quia causa materialis est intrinseca et essentialis; hæc autem res generabiles et corruptibiles sunt essentialiter diversæ; ergo non potest una et eadem materia esse in omnibus illis. Sed hæc obiectio tangit quæstionem illam, an materia sit pars quidditatis substantiarum materialium, quam inferius¹ commodiori loco tractabimus; nunc breviter respondetur essentias harum rerum materialium esse diversas ac dissimiles quoad formas, similes vero quoad primam materiam. Neque hoc quicquam obstat essentiali diversitati; hæc enim non excludit convenientiam et similitudinem in aliqua parte.

SECTIO III.

Utrum prima et unica causa materialis generabilium substantiarum sit aliquod corpus simplex, vel substantia integra.

1. Antiqui philosophi (ut Aristoteles et alii auctores præcedente sectione citati referunt), qui unum tantum materiale principium naturalium rerum posuerunt, fere omnes putarunt esse aliquam substantiam integram, seu corpus simplex, quale Averroes existimat esse cæleste corpus. De illo autem corpore seu materiali causa fuit inter eos multiplex opinio.

Opiniones philosophorum de uno materiali principio.

2. Prima asseruit hoc principium esse aquam, cujus auctor fuit Thales Milesius; alii vero, ut Plutarchus, putant antiquiorem esse, et ab Orpheo duxisse originem. Secunda opinio hoc munus tribuit aeri, quam docuere Anaximenes et Diogenes Apolloniades, ut Aristoteles refert, 1 Physicæ, c. 3, et ibidem Simplicius declarat. Tertia opinio fuit, ignem esse hujusmodi causam, quam docuere Hip-pasus et Heraclitus, et eadem secuti sunt Stoici, ut est apud Ciceronem, 2 de Natura

¹ Disp. 36, sect. 2.

Deorum. Quarta sententia potuit ad hoc officium terram eligere, eo quod omnibus subsit, et sit veluti communis omnium mater. Aristoteles tamen, 1 Metaph., c. 7, ait hanc fuisse vulgi opinionem, nullum autem philosophorum in eam inclinasse, eo quod terra propter nimiam densitatem et siccitatem ad recipiendas aliarum rerum formas vel figuras inepta esse videatur. Hesiodus tamen in sua Theogonia absolute vocat terram omnium rerum materiale principium, idemque sensisse Pherecidem refert Theodoretus in lib. de Materia et mundo. Quinta opinio nulli ex quatuor elementis hoc munus tribuit, sed cuidam corpori insensibili medio, vel inter aquam et aerem, ut Aristoteles refert, 1 Metaph., c. 7, vel inter aerem et ignem, ut Anaximander, qui addidit hoc medium corpus esse infinitum, ne unquam generatio deficeret, contra quam infinitatem alibi disputat Aristoteles. Videtur autem inde colligi, philosophum hunc non posuisse hoc corpus incorruptibile, alioqui non esset cur timeret successione generationum posse consumi, si finitum esset, quanquam vix possit intelligi quomodo fecerit illud corruptibile, si existimavit illud esse simplex et commune subjectum generationis.

3. *Judicium fertur de prædictis sententiis.*

—Prolixum esset ac superfluum propria motiva horum omnium philosophorum referre, eo quod et incerta sint, et nullam præ se ferant probabilitatem aut verisimilitudinem, ut ex dicendis obiter constabit. Illud vero commune omnibus fuisse videtur, quod nihil de novo simpliciter fieri putarunt, quoniam ex nihilo nihil fieri potest, ideoque nec substantiales formas agnovisse videntur, nec generationem, corruptionemve substantialem. Imo multi eorum indicant nullas esse accidentales formas quæ vera entia sint, quia non intelligebant aliquam veram rem posse de novo fieri, sed omnem mutationem quam experimur, putabant consistere in variis modis se habendi illius rei quam putabant esse communem materiam. Ex quo aliqui eo ulterius progressi sunt, ut non dicerent causam materiale omnium entium esse unum, sed omnia entia esse unum, non numero, sed substantia et essentia, qui, licet rem falsam et improbabilem dicerent, consequenter tamen loquebantur, si de solis corporibus generabilibus agebant. Nam, si hæc non transmutantur substantialiter, nec differunt per substantiales formas, sed per accidentia, aut diversos

modos se habendi, revera nulla datur materialis causa substantiæ, sed datur tantum substantia simplex, quæ non est alia et alia essentialiter, sed una aliter et aliter se habens sub diversis accidentibus.

4. Atque hæc fuit opinio Xenophanis, Parmenidis et Melissi, qui hoc sensu dixerunt omnia esse unum ens, et quidquid est præter illud, esse non ens; nam accidentia vel modos illius entis inter entia non numerabant. Et consequenter omnem generationem aut mutationem simpliciter e medio tollebant, eo quod illud ens facerent ingenerabile et incorruptibile, et mutationes accidentales, quia non dant esse simpliciter, non censebant dignas absoluta appellatione mutationum. Sunt qui horum philosophorum sententiam aliis modis interpretentur, scilicet, quod per unum ens intellexerint unum universum, quod omnia complectitur, ut innuit Aristoteles, 1 de Gener., c. 8; et Simplicius, 1 Physicæ, cap. 2; vel per unum ens intellexerint Deum, qui solus vere est. Refert enim Aristoteles, 1 Metaph., cap. 5; et Cicero, lib. 2 Academic. Quæst., Xenophanem, illud unum ens, Deum appellasse. Atque ita multi et graves auctores hos philosophos per ænigmata locutos fuisse, et figuratis locutionibus veritatem occultasse existimant; Aristotelem vero impugnasse eorum sententias quatenus in ipsa verborum specie et superficie proferri videbantur. De qua re legi possunt D. Thom., 3 Metaphysic., text. 15; Philopon. et Simplicius, 1 Physic., c. 2; Eugubinus, lib. 3 de Peren. Philosoph., a cap. 5; Mirandus, lib. 6 de Examin. vanit., cap. 1; et Bessarion, libris contra Calumniat. Platonis. Nostra parum refert quid isti philosophi senserint, aut quæ mysteria suis verbis occultaverint. Non est tamen dubium quin si formas substantiales ignorarunt, ut ignorasse videntur, cum de eis nullam mentionem fecerint, facile satisque consequenter potuerint in eam sententiam incidere, prout a nobis explicata est. Unde sola substantialem formarum probatione, et confirmatione, tam hæc sententia quam cæteræ refutantur.

5. *Opinio asserens corporeitatis formam materiæ coævam.*—Potest tamen hoc loco referri alia opinio, quam multi ex modernis philosophis secuti sunt, ponentes in materia prima formam corporeitatis illi coævam, et ab illa inseparabilem. Nam, licet respectu talis formæ materialis, causa ejus sit simplex, id est, absque essentiali et physica compositione, tamen illud commune subjectum, quod

sub omni transmutatione manet, et est universalis causa materialis omnis generationis, et omnis formæ substantialis, quæ per educationem fit, et omnis compositi quod generatur, illud (inquam) subjectum juxta prædictam opinionem non est simplex, sed essentialiter compositum, et corpus aliquod, non mistum, neque etiam aliquod ex elementis, neque medium inter illa per eorum participationem, sed absolute corpus per præcisionem omnium inferiorum formarum. Quam opinionem tenuit Avicenna, lib. 1 Sufficient., c. 2. Cujus fundamentum est, quia subjectum generationis debet esse corporeum et extensum, et consequenter quantum; non potest autem esse hujusmodi, nisi aliquam formam substantialem habeat. Et hanc opinionem ex parte secuti sunt Scotus et Henricus; ille enim, in 4, dist. 11, quæst. 3, art. 2, in omnibus et solis viventibus putat esse necessariam hujusmodi formam corporeitatis, seu misionis (ut ipse loquitur); hic vero, Quodlib. 1, q. 2 et 3, et Quodlib. 3, q. 13 et 14, in solo homine illam admittendam censet propter indivisibilitatem animæ rationalis. Unde hi duo auctores non ponunt hanc formam inseparabilem a materia, neque ut per se necessariam ad primam causalitatem materialem subjecti generationis, sed propter alias speciales causas; et ideo eorum opinio ad præsentem locum non spectat.

Quæstionis resolutio.

6. *Prima conclusio.*—Dicendum igitur est primo, causam materialem in suo ordine universalem et primam non esse aliquod ex sensibilibus corporibus, seu elementis, quæ contrariis qualitatibus afficiuntur. Hæc assertio est contra quatuor opiniones, et est evidens ex dictis in sectione præcedenti; nam, si hæc elementa et omnia corpora sensibilia invicem transmutantur substantialiter, nullum eorum potest esse primum subjectum transmutationis; nam primum subjectum, quod est prima causa materialis quam inquiremus, non transmutatur, nec recedit a sua substantia, alioqui resolveretur in aliud prius subjectum, et ita ipsum non esset primum. Præterea, cum generatio fiat inter contraria, necesse est ut commune generationis subjectum, nullum habeat contrariorum sibi naturaliter innatum, alioqui vel nunquam erit capax alterius contrarii, vel corrumpetur per abjectionem ejus, quod sibi est connaturale, sicut destruitur elementum ablata qua-

litate sibi necessaria. Cum ergo singula elementa sint affecta propriis qualitatibus habentibus contrarium, nullum eorum esse potest aptum generationis subjectum; ergo neque esse potest prima causa materialis entium naturalium.

7. Atque hinc consurgit tertia ratio, quia non est cur hæc causalitas potius attribuat uni elemento quam aliis, neque etiam est cur magis repugnet omnibus simul, quam alicui eorum; sed ostensum est non posse omnibus convenire; ergo nulli vere attribuitur. Prior pars majoris propositionis declaratur, quia singula elementa sunt simplicia corpora, et unumquodque est aptum et institutum ad mistorum generationem, et nullum eorum ex aliis potest ullo modo constare; singula enim proprias habent qualitates repugnantes aliis; ergo in omnibus est æqualis ratio vel repugnantia, ne esse possit communis materia rerum omnium generabilium. Quod enim in quibusdam sint quædam conditiones accommodatæ ad officium materiæ communis, ut est, verbi gratia, in igne subtilitas, ratione cujus facile potest omnia penetrare; in aere quod fere sit communis locus rerum omnium, et facile externas impressiones recipiat; in aqua humiditas cum ea densitate conjuncta, quæ ad constituendum nutrimentum rerum omnium proportionata videatur; hæc (inquam) conditiones nil referunt, tum quia magis juvant, vel ad rationem efficiendi, vel ad rationem materiæ transeuntis, quam ad propriam et intrinsecam rationem causæ materialis; tum etiam quia illæ conditiones sicut sunt accommodatæ quibusdam rebus, ita sunt repugnantes aliis; subtilitas enim ignis habet proportionem cum materia rerum subtilium, non vero cum materia rerum densarum, et sic de aliis. Prima vero materialis causa cum sit communis omnibus, ex se debet esse indifferens ad omnia.

8. Altera pars majoris propositionis probatur, quia omnia elementa simul non possunt esse materia communis, quia transmutantur ad invicem substantialiter; imo nec mistum componere possunt, nisi substantialiter transmutata; sed hæc ratio æque probat de unoquoque elemento per se sumpto; ergo. Unde confirmatur tandem, quia nullum elementum potest esse materia aliorum elementorum, ut per se notum videtur, cum sibi repugnet. Nec in sua natura manens potest esse materia alicujus misti, cum etiam forma misti pugnet cum forma elementi; ergo nullum elemen-

tum esse potest communis materia rerum omnium naturalium. Et hæc rationes a fortiori convincunt de omnibus mistis, maxime cum illa ex elementis constent, et ideo nullus hæcenus hanc causalitatem alicui misto attribuit.

9. *Secunda conclusio.* — Dico secundo: materia prima non est aliquod corpus, seu substantia completa et integra in essentia et specie substantiæ. Duobus modis intelligi potest materiam esse hujusmodi substantiam. Primo, ut ipsa sola sit substantia omnium rerum generabilium, solumque formetur distinctis accidentibus eorum; et in hoc sensu probanda est assertio, ex eo quod res naturales non tantum differunt accidentibus, sed etiam substantia et essentia, ut superiori sectione contra Epicurum et alios argumentabamur. Item rejicienda est (et fere in idem redit) ex veritate formarum substantialium, quam demonstraturi sumus disputatione decima quinta. Illa enim veritate supposita, evidenter sequitur materiam non esse totam rerum materialium substantiam, et has res non tantum accidentibus, sed essentia etiam et substantia differre, nec secundum sola accidentia, sed etiam secundum substantiam transmutari. Quam etiam ipsa experientia satis est evidens; nam quando res mutatur in solis accidentibus, permanet in illa aliquod vestigium proprietatum et operationum ejus, vel saltem remotis agentibus contrariis ad suum statum et naturam reducitur; videmus autem res aliquas ita mutari et destrui, ut priores proprietates et operationes prorsus amittant, neque ad illas redeant unquam, etiam si omnis actio contraria cesset, et e converso res aliæ ita producantur et generantur, ut in illo esse quod acquirunt, tanquam in proprio et connaturali constanter permaneant, et secundum illud habeant proprias et connaturales operationes ac dispositiones, quas conservant quoad possunt; et si aliquando ab aliquo contrario labefactentur vel minuantur, statim ac contraria cessant, eas recuperant ex propria et intrinseca natura; signum ergo est corrumpi res et generari, non tantum in accidentibus sensibilibus, sed etiam in propria substantia. Atque his modis impugnatur tam quinta opinio supra recitata, quam ea quæ asserebat omnia esse unum in sensu declarato.

10. Alio ergo modo posset quis fingere materiam esse substantiam integram, et completam in aliqua specie substantiæ, et nihilo-

minus esse aptam ad recipiendas posteriores formas substantiales, et componendas cum eis varias substantias et essentias materialium rerum. Et hic etiam sensus improbabilis est: aut enim materia esset completa substantia omnino simplex, aut esset composita ex aliqua potentia, et actu substantiali; hoc posterius dici non potest, primo, quia jam non totum illud compositum, sed potentia, ex qua constat, esset prima causa materialis. Dicitur fortasse id esse verum respectu illius compositi, quod ingenerabile fingitur et incorruptibile; respectu tamen omnium entium generabilium, seu generationis ipsorum, primam causam materialem esse totum compositum. Sed contra hoc objicitur secundo, quia sine ullo fundamento fingitur tale compositum; nullum enim est indicium aut sensibile signum illius formæ interjectæ inter puram materiam, et alias formas quæ per generationem inducuntur. Quia illa forma nullam habet sensibilem proprietatem qua dignoscatur; nam primæ qualitates per se consequuntur ad formas elementorum, et temperamenta ex illis qualitatibus composita ad formas mistorum; reliquæ autem qualitates omnes vel proprietates, quas experimur, supponunt saltem in genere causæ materialis et dispositivæ priores qualitates; nullum ergo est sensibile aut materiale indicium talis formæ. Unde fit tertio, ut sit omnino superflua, quia nullus est physicus effectus propter quem sit necessaria, quia non propter efficiendum, cum non habeat ullam qualitatem per quam efficiat; aliunde unicuique qualitati sufficiat propria forma, cui est connaturalis. Neque etiam propter recipiendum; nam ad hoc sufficit illa potentia quæ tali formæ substare dicitur; cur enim non poterit etiam illa immediate subjici formæ quæ per generationem inducitur? Et propter eandem causam non est necessaria talis forma ad conservandam illam potentiam cujus actus esse dicitur, quia ad hoc etiam satis est forma quæ per generationem inducitur. Igitur superflue et sine fundamento fingitur talis forma.

11. Quarto accedit impossibilitas conjungendi duas illas formas in eadem potentia seu materia; nam, licet in quæstione sit an forma quasi generica et specifica possint simul actuare materiam, quod paulo inferius attingemus, tamen, quod duæ formæ specificæ simul conjungantur ad actuandam eandem potentiam substantialem, plane est impossibile naturaliter, et in hoc fere omnes auctores

conveniunt. Quia vel duæ illæ formæ immediate actuarent materiam, vel una esset actus alterius, seu materiæ, ut informatæ per illam. Primum dici non potest, præsertim juxta illam sententiam, quia alias prior forma non necessario supponeretur ad posteriorem, neque compositum ex materia et tali forma esset proxima potentia et materialis causa subsequentis formæ. Secundum etiam dici non potest, quia forma substantialis, constituens integram et completam substantiam, habet rationem actus ultimi in ratione actus substantialis et essentialis, quia constituit ultimam quamdam speciem substantiæ; ergo non potest comparari per modum substantialis potentiæ ad ulteriorem formam. Denique ratio generalis est, quia non potest una et eadem substantia essentialiter ac per se constitui in duabus speciebus ultimis; sed per quæcumque formam ex illis constituitur in propria et completa specie substantiæ; ergo non possunt simul conjungi illæ duæ formæ in eadem materia. Alias quælibet substantia, quantumvis completa, posset actuari per ulteriorem formam substantialem, quia non potest major ratio reddi de una quam de alia. Et huc etiam spectat illa communis ratio, quod forma adveniens enti jam in actu constituto non facit unum per se, sed per accidens, ex Aristotele, 7 Metaphysic., text. 49, et 2 de Anim., text. 7; et ideo non potest esse forma substantialis, sed accidentalis, quia forma substantialis constituit per se unum, non per accidens. Et ratio est, quia forma substantialis dat esse simpliciter et essentialiter, et ideo non potest supponere rem constitutam in esse simpliciter, et in essentia completa et consummata. Forma vero accidentaliter dat esse secundum quid, quod per accidens adjungitur essentiæ consummatæ. Igitur impossibile est, subjectum, quod est causa materialis rerum generabilium, et generationis substantialis, esse substantiam completam, et per formam propriam ac specificam, constitutam.

12. Atque hæc rationes æque efficaciter probant non posse illud subjectum esse simplicem substantiam integram et completam in ratione et specie substantiæ, quia impossibile esset talem substantiam ulterius actuari et compleri per substantialem formam. Si enim hoc repugnat substantiæ compositæ, multo magis simplici, quæ per seipsam sit in actu completo et perfecto. Illa enim repugnantia non provenit ex compositione, sed ex

actualitate completa in ratione et essentia substantiae, quae non potest intra illud genus ulterius actuari substantialiter et essentialiter; haec autem ratio repugnantiae eadem vel majori ratione locum habet in substantia simplici, si in genere substantiae integra et completa esse supponatur. Atque hac ratione substantia immaterialis non potest habere rationem substantialis potentiae ad ulteriorem formam, quia est substantia simplex completa; et idem est de substantia coeli, si est simplex physice, ut multi volunt; nam est completa in quadam specie substantiae, et ideo non potest ulterius substantialiter actuari; materia ergo prima, quae actuari potest substantialiter, et ens per se unum componere cum substantia forma, non potest esse talis substantia simplex, quae sit integra et completa in genere substantiae.

13. *Tertia conclusio.* — Dico tertio: causa materialis rerum generabilium non est substantia composita ex substantia potentia, et aliqua forma substantia incompleta, et quasi generica. Hanc assertionem communiter approbant fere omnes auctores, contra Avicennam, praesertim qui negant esse plures formas substantiales in eodem composito, ut D. Thomas, 1 part., q. 76, art. 3 et 4, lib. 2 contra Gentes, c. 38, et lib. 7 Metaph., lect. 12, quem sequuntur Thomistae, Capreolus, in 2, dist. 15, q. 1; Cajetan., dicto loco 1 part., et 2 de Anima, c. 1; Ferrarius, cit. loco cont. Gentes; Soncin., 8 Metaph., q. 8; Javell., q. 4; Soto, 1 Physic., q. 7; Astudillo, 1 de Gener., q. 1; et ibid. Marsil., q. 6; et Albert. de Saxonia, q. 5; et late Aegid., tract. de Pluritat. formar., et 2 de Anim., dub. 6. Idem docuere Philopon., 1 de Gener., in princ.; Themist., 5 Phys., text. 7, et Comment., lib. de Substant. orbis, et 1 Metaph., text. 17, et 1 Phys., text. 65 et 69. Imo et Avicenn., 1 de Anim., part. 1, c. 3, significat in corruptione manere solam materiam; et lib. 1 Sufficient., c. 3, dubitat an in corruptione pereat corporeitas, ut ipse loquitur. Aristoteles etiam, 1 de Gener., text. 12, et aliis locis supra citatis, aperte indicat eandem sententiam. Rationes afferuntur variae a Doctoribus; duae tamen sufficere videntur, quae cum proportione sumi possunt ex probationibus praecedentis assertionis.

14. Prima ratio est, quia in natura nullum est indicium talis formae perpetuo coevae, et inseparabilis a materia, neque effectus aliquis, propter quem sit necessaria; ergo sine

fundamento vel necessitate fingitur talis forma. Antecedens probatur, quia illa forma nullam habet qualitatem sibi propriam, per quam cognoscatur, neque ex transmutatione substantia colligi potest; quia ex huiusmodi transmutatione solum colligitur dari aliquod substantiale subjectum ejus. Quod autem sit compositum, neque ad rationem subjecti necessarium est, nec ex alio indicio inferri potest. Dices, ad rationem subjecti mutationis physicae requiri ut sit extensum, et divisum ab aliis; et ad hoc necessarium est ut habeat aliquam formam, quia sola materia per se ipsam non est capax extensionis et divisionis, nam actus est qui distinguit; hoc enim fuit fundamentum contrariae sententiae. Sed haec ratio nullius momenti est, quia sive opinemur quantitatem et extensionem ordine naturae praecedere simpliciter in materia prima ad substantialem generationem, sive opinemur subsequi ad formam per generationem introductam, et afficere totum compositum, neutro modo est necessarium ut subjectum generationis sit compositum ex materia, et aliqua forma. Declaratur utraque pars, nam si quantitas supponatur ad formam per generationem inducendam, facile intelligi potest inherens ipsi entitati materiae; nam, ut infra ostendemus, veram et substantialem entitatem habet.

15. Et confirmatur, nam illud compositum, quod fingitur ex materia et forma corporeitatis, incompletum quid est, et ita potentiale, ut naturaliter appetat ulteriorem formam, sine qua vel omnino, vel saltem connaturali modo esse non potest. Et nihilominus dicitur illud compositum esse sufficiens subjectum quantitatis prius natura, quam recipiat ulteriorem formam; ergo multo melius et facilius attribuetur tota illa capacitas simplici entitati materiae, quia nulla major repugnantia fingi potest quoad hoc in entitate simplici, quam in illo composito, neque actualitas talis entitatis, qualiscunque illa sit, magis repugnabit cum unione ac compositione per se ultimae formae substantialis, quam actualitas illius compositi ex materia et forma corporeitatis; ergo juxta hanc opinandi rationem non est necessaria illa forma. Minus autem necessaria est, si opinemur quantitatem consequi formam, quae per generationem introducitur; nam juxta hanc sententiam supponit quantitas ordine naturae substantiam compositam ex materia et propria forma. Unde dicendum consequenter erit juxta illam opinionem, ante

instans intrinsecum generationi, toto tempore quo fit alteratio praevia, supponi materiam in se extensam et divisam ab aliis per quantitatem et formam rei corrumpendae; in instanti vero generationis conservari extensam et divisam per formam introductam, et quantitatem comitantem illam in eodem instanti; nullus ergo est naturalis effectus, nullumve signum, ratione cujus talis forma vel compositio ex parte materiae admittenda sit.

16. Secunda ratio est, huiusmodi formam esse impossibilem in materia cum subsequentibus formis. Hoc autem communiter probari solet ex illa maxima, quod ex duobus entibus in actu non fit unum per se; nam prima forma substantialis constituit ens in actu absolute et simpliciter, quia dat esse simpliciter; ergo nulla forma superveniens potest ens per se unum ac simpliciter constituere. Ad hanc vero rationem responderi potest, solum procedere de forma substantia dante esse specificum et ultimum; nam illa, quae dat praecise esse genericum, licet habeat rationem actus respectu materiae, comparatur tamen ut potentia ad inferiorem formam, et quia est ejusdem generis, constituere poterit unum per se cum suo actu. Ita enim philosophantur hic auctores in physicis formis, sicut omnes ratiocinamur in metaphysicis differentiis, in quibus differentia subalterna est actus, superius genus actuans, et propriam speciem constituens; quae tamen est potentia ad inferiorem differentiam, cum qua ens per se unum metaphysice componit. Sic ergo dicendum est juxta praedictam sententiam de physicis formis. Unde, cum dicitur omnem formam substantialem constituere ens actu simpliciter, respondebitur id esse verum servata proportione; nam forma generica constituit ens actu in gradu generico, forma vero specifica in gradu specifico. Et simili proportione distinguetur illa maxima: *Quod advenit enti in actu, advenit accidentaliter.*

17. *Nulla forma praecisum genericum gradum dare potest.* — Quocirca, ut radicatus impugnetur illa sententia, probandum nobis est nullam esse posse formam quae praecise det esse genericum, quin det etiam aliquod esse specificum in illo genere; nam, hoc probato, optime procedit discursus factus, quia omnis forma substantialis constituit ens actu simpliciter, et in aliqua specie ultima substantiae, et ideo impossibile est ut compositum constitutum per talem formam sit ulterius actuabile per substantialem formam. Illud autem

assumptum probatur primo inductione, tum in formis accidentalibus, tum etiam in formis separatis. Qualitates enim etiam concipiuntur dare esse specificum, ut esse album, et genericum, ut esse coloratum, etc., et tamen nulla est accidentalis forma, quae in re praecise det esse genericum, et non aliquod specificum. Similiter in Angelis datur generica ratio spiritus, et propria differentia specifica; non potest autem esse, imo nec concipi aliqua forma separata, quae sit substantia spiritalis, et quod in re ipsa sistat in hac praecisa et generica ratione; ergo eadem ratione in formis substantialibus, quae sunt quasi mediae, non potest dari forma quae in re praecise det gradum genericum; nulla enim assignari poterit diversitatis ratio. Unde argumentor secundo ex propria ratione ipsius formae, quia non potest intelligi forma in re ipsa existens, quae essentialiter non sit constituta in aliqua ultima specie formae substantialis; sed omnis forma communicat composito totum esse, totamque essentiam suam; ergo constituit illud in aliqua ultima specie substantiae compositae. Consequentia cum minori sunt evidentes, et declarari possunt optime inductione facta in prima ratione. Major vero etiam videtur certissima, quia omnis forma substantialis habet propriam entitatem distinctam in re ipsa a materia, vel aliis formis; ergo necesse est in illa entitate intelligere ultimam et propriam differentiam, seu rationem per quam distinguitur essentialiter ab aliis formis habentibus diversam essentiam, cum quibus convenit in communi ratione formae substantialis; ergo omnis forma substantialis est necessario constituta secundum suam entitatem in aliqua ultima specie substantialis formae.

18. *Materia prima generabilium stabilem speciem sibi vindicat.* — Dices: etiam materia prima habet suam propriam entitatem substantialem, et tamen secundum se non est constituta in aliqua ultima specie, sed tantum reducitur ad genus substantiae materialis, donec per formam determinetur ad aliquam particularem rationem; ergo idem dici poterit de forma communi coeva materiae. Respondeo falsum esse assumptum; nam materia prima rerum generabilium, de qua nunc agimus, essentialiter est constituta in aliqua ultima specie materiae, quam retinet sub omni forma, nec variare illam potest, sed ad summum per accidentia superaddita potest ad hanc vel illam formam accommodari. Quia

vero illa essentia materiæ, quamvis in se specifica et ultima, talis est, ut reipsa communicari possit pluribus substantiis essentialiter diversis, ideo secundum se spectata dicitur ad substantiam materialem generabilem ut sic, et non ad aliquam speciem ejus. Unde obiter colligitur, conceptum substantiæ generabilis ut sic non esse genericum ratione materiæ, sed ratione communis gradus, seu convenientiæ in forma.

19. Urgebis: materia etiamsi in essentia sua habeat ultimam specificationem materiæ, nihilominus est communis multis substantiis essentialiter diversis: ergo pari ratione, licet forma corporeitatis in sua entitate et essentiali conceptu habeat aliquam ultimam specificationem, nihilominus esse poterit communis multis substantiis habentibus anteriores rationes essentielles diversas. Respondeo esse disparem rationem, nam essentia materiæ est esse quasi fundamentum integræ naturæ substantialis et compositæ, et ideo solum est quædam essentia inchoata (ut sic dicam) per modum potentiæ, et propterea de se est indifferens, ut per varios actus compleatur; at vero forma est complementum naturæ et essentiæ substantialis, et ideo, hoc ipso quod habet determinatam et specificam rationem formæ, adjuncta materiæ complet cum illa integram substantialem naturam, et in aliqua ultima specie substantiali constitutam, et ideo non relinquit illam naturam indifferentem ad ulteriorem speciem. Quapropter omnes, qui ponunt formam corporeitatis in omnibus, vel in aliquibus entibus naturalibus, consequenter aiunt illam formam præcise constitui in gradu subalterno corporeitatis absque ulla contractione essentiali, quod revera est inintelligibile.

20. Et consequenter etiam admittent compositum ex materia et tali forma, si in re ipsa conservetur absque ulteriori forma, esse individuum generis corporis corruptibilis, et in nulla ultima ejus specie constitui. Quod autem possit ita conservari de potentia absoluta videtur evidens, consequenter loquendo, cum inferiores formæ realiter ab illo composito distinguantur, et a fortiori patebit ex his quæ inferius de materia dicemus. Scotus vero etiam naturaliter putat id esse possibile, ut, verbi gratia, in morte hominis vel alia simili; admittit enim ibi corruptionem substantialem sine generatione, et cadaver nihil aliud esse quam hoc individuum corpus his accidentibus affectum, et in nulla inferiori specie sub-

stantiali constitutum. Hoc autem consequens per sese mihi videtur absurdum et incredibile; non enim magis potest concipi hoc individuum corpus per se existens sine ulla specificatione, quam hic spiritus extra omnem speciem, vel hoc coloratum reipsa affectum hoc colore, et nulla specie coloris. Et ratio est supra tacta, quia individua entitas necessario differt essentialiter ab aliis, et ideo necessarium est ut in se sit constituta in propria essentia non communi aliis. Unde confirmatur, nam ex dicta positione sequitur, rationem genericam et specificam distingu realiter in una et eadem re, quia sumuntur ex formis realiter distinctis; consequens autem falsum esse constat ex dictis supra de universalibus, et declarabitur etiam in sequentibus rationibus.

21. *Absurda ex opinione asserente formam corporeitatis.— Notatu dignum.*— Tertia ratio sumitur ex differentia inter essentialem compositionem physicam ac metaphysicam, quas velle in hoc æquiparare, causa est erroris, cum altera in rebus, altera in conceptibus existat. Argumentor igitur, nam si dari potest forma physica quæ solum conferat gradum genericum, ergo quot sunt gradus generici et specifici substantiarum materialium, tot erunt multiplicandæ formæ substantiales realiter distinctæ; consequens est falsum; ergo. Sequela probatur a paritate rationis; quæ enim ratio afferri potest, ob quam quidam gradus genericus datur per propriam formam realiter distinctam, et non alii? Maxime quod juxta sententiam quam impugnamus, non solum in rebus quæ videntur elevari ad altiorem gradum corporum, ut sunt viventia, sed etiam in infimis et inanimatis corporibus distinguitur forma dans esse corporis, a forma dante esse ignis aut lapidis, vel aliud simile; quæ contractio est cum minima diversitate, quæ esse potest inter aliquod genus, et differentiam substantialem; si ergo illa sufficit ad realem distinctionem formarum, quælibet sufficit; unde non defuerunt philosophi qui consequens illud admitterent; est tamen non solum falsum, sed etiam ridiculum. Primo, quia constat evidenter inductione superius facta, ad abstrahendos conceptus generis, differentiæ, et speciei, non esse necessariam illam distinctionem realem formarum, ut patet in Angelis et accidentibus. Secundo, quia sequitur multiplicandas esse in homine tres animas, quæ est sententia omnino falsa, ut ex scientia de ani-

ma suppono. Imo plures etiam multiplicandæ erunt, nam in gradu sentiendi potest aliqua convenientia essentialis abstrahi inter hominem, et aliqua animalia perfecta, quæ non sit communis omnibus animalibus, et in ratione intelligendi potest abstrahi ratio generica communis homini et Angelis, quæ per propriam differentiam ad hominem contrahatur. Unde ulterius sequitur, innumeras formas realiter distinctas esse asserendas in singulis compositis, quia differentiæ genericæ et specificæ possunt variis modis multiplicari, juxta varias convenientias et differentias, quæ facile possunt in rebus considerari, et secundum eas possunt varii conceptus communes vel particulares abstrahi. Est ergo magnus error in metaphysica et philosophia, propter modum nostrum concipiendi confusum vel distinctum, ex quo sæpe oritur generum et differentiarum multiplicatio, reales ac physicas formas distinguere. Alioqui non unam tantum, sed duas vel tres corporeitatis formas ponere oporteret: unam, corporis in communi, ut est genus ad corruptibile et incorruptibile, simplex vel mistum; aliam, corporis corruptibilis aut misti ut sic. Quæ omnia ridicula sunt. Unde non solum necessarium non est propter has mentis operationes formas ipsas multiplicare, verum etiam illis repugnat, quia de ratione proprii generis et propriæ differentiæ est, ut eandem rei essentiam dicant diversimode conceptam.

22. Quod tandem confirmatur, quia impossibile est dari formam substantialem dantem specificum gradum substantiæ, quæ non det etiam illum gradum genericum, et effectum formalem quem dare fingitur forma corporeitatis distincta; ergo et superflua et impossibilis est talis forma. Consequentia est evidens, quia idem essentialia prædicatum, idemque effectus formalis non potest eidem rei convenire per duas formas realiter distinctas. Antecedens vero probatur, quia non potest dari forma substantialis, quæ conferat specificum gradum, quæ essentialiter non includat communem ac genericam rationem formæ substantialis informantis materiam; sed hæc præcisa ratio sufficit ad constituendam formam corporeitatis; ergo forma corporeitatis non est specialis forma, sed est quælibet forma substantialis considerata secundum communem rationem formæ substantialis informantis. Minor probatur (reliqua enim clara sunt), nam ex hoc præcise quod aliqua substantia intelligatur composita ex

materia et forma substantiali, essentialiter est substantia corporea, seu corpus de prædicamento substantiæ; nam ex vi talis compositionis, et est essentialiter distincta a substantia incorporea, et est capax quantitatis seu trinae dimensionis, in quo consistit ratio substantiæ corporeæ. Unde forma corporeitatis ut sic non dicit, nec requirit quod ipsa corporea sit seu extensa, sed solum quod informet materiam, ratione cujus compositum inde resultans sit capax trinae dimensionis; nulla est ergo necessaria aut possibilis forma media quæ det esse genericum corporis, sed quælibet forma substantialis ex vi suæ genericæ rationis illud confert.

23. *Ex omnibus dictis infertur conclusio.*— Relinquitur ergo ex omnibus dictis, primam causam materialem substantiarum generabilium non esse aliquam substantiam integram; neque ullum corpus aut compositum ex materia et forma; ac proinde ad substantiarum generationem non supponit per modum subjecti, in quo generatio recipiatur, aliquod corpus ingenerabile et incorruptibile, sed solam materiam primam, solam (inquam) quoad substantiam; nam quoad accidentia quid dicendum sit, postea videbimus.

SECTIO IV.

Utrum materia prima habeat aliquam entitatem actualem ingenerabilem et incorruptibilem.

1. Hactenus explicuimus potius quid non sit materia, quam quid sit; nunc hoc secundum inquirendum est, quia non possumus causalitatem materiæ et rationem causandi declarare, nisi prius sciamus quid entitatis habeat ipsa materia.

Certa aliquot stabiluntur.

2. Ut ergo ab his, quæ certa videntur, incipiamus, primo indubitatum esse videtur, materiam, quæ actu est sub forma, et cum illa componit substantiam corpoream, habere aliquid entitatis realis et substantialis, et realiter distinctæ ab entitate formæ. Tota hæc assertio sumitur ex Aristotele, 8 Metaph., text. 3, et 12 Metaph., text. 14, et 2 de Anima, textu 2, et aliis locis, in quibus dividit substantiam in materiam, formam, et compositum. Quia vero materia non est substantia completa, ideo, 1 Physicæ, text. 66 et 69, ait materiam esse ens, non ut hoc aliquid, sed ut subjectum, ejusque entitatem explicat per analogiam ad materiam artificialium, et text.